

DN. på stan

8-14 februari 2008

Mia Engberg filmar sex och gör uppvis.

pornograf

SKOTTEN
Saxons
Saxons
gler
Tombak

REKONSOLIDERING
Det nya
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

REKONSOLIDERING
Saxons
konceptet
är ett stort
steg
mot att
göra
Saxons
ett
starkt
koncept

687
STOCKHOLMSTIDNINGEN

Välkommen!

JAG HAR ETT FÖRFLUTET inom tv-branschen. Den är liksom allt annat en hierarki i sig. Mest cred får man av att göra dokumentärfilm,

minst statuspöäng ger att göra bred underhållning. Löne-trappan kompenserar antalet Guldbaggar.

Det jobbiga med att göra dokumentärer är att man måste ha tålamod. Det är där jag brister. Jag har fan inget tålamod, speciellt inte med andra människor. Jag har en regel när jag intervjuar folk - max en timme! - längre orkar jag inte lyssna om jag inte får tala lite om mig själv inemellan. I vissa speciella fall kan intervjun pågå i kanske två timmar. Efter det måste jag skaka högt i minst en kvart. Jag tror ni fattar grejen.

I veckans På stan intervjuar Fredrik Strage en bra dokumentärfilmare, Mia Engberg. Hon är värd all respekt och ja, hon har min.

VIGGO CARLING, REDAKTÖR viggo.carling@dn.se

Magnus Sält
har en egyptisk superstjärnas testamente. Det vänges, sid 6

Skivor

Black rebel motorcycle club
kommer till Kågelbanan på torsdag, sid 9

konserter

Teatergruppen Den starke
sätter upp Snövit och de sju rappande dvärgarna, sid 13

barn

Modklubben The Freelander
spelar rytm'n'n'blues för alla som åker vespa, sid 14

klubb

Sarah Hughes
har plöjat kvinnor i olika uniformer, sid 18

blandat

Du dricker mjölk igen.
Vi vet varför. Därför på sid 22

extra

Jus på Birger Jarlsgatan granskas av Shoppingkommissionen, sid 24

shopping

Möbelmässan
i helgen kan avnjutas i storformat och miniformat, sid 25

konst & museer

I kväll premiärkr
Skridskoåkarna på Pistolteatern, sid 34

scen

Tognergatan Nio
laga italiensk budget mat. Det smakar Ikea, sid 34

krog

Knattebion
blev allt vanligare. Vi har hela listan, sid 37

film

Mia Engberg
spekulerar i varför historien ser ut som den gör, sid 43

final!

Helja vårens viktigaste
konserter. Vi har hela listan, dn.se/pestan

nät

Hennes kamera har fångat veganer, skinnskallar, transsexuella, punkare och husockupanter. Nu har hon varit på Vällingbybadet och spelat in en lesbisk porrfilm, som samtidigt är en ganska bedårande kärlekshistoria. Mia Engberg är inte nöjd förrän hon krossat både kapitalet och könsförtrycket. Och hon vill att du ska ha bättre sex.

text: FREDRIK STRAGE FOTO: EVÅ TEDESJÖ

flatfilm

DET ÄR DEN VANLIGA historien: flicka i förorten träffar simlärarinna, flicka tröttnar på pojkvän som bara pratar om Jeopar, flicka går hem med simlärarinna och sätter på henne med en dildo. Handlingen i Mia Engbergs "Selma & Sofie" är enkel, men klippen mellan betongtristess och undervattensex gör det till 18 minuters engagerande kärleksfilm. Eller porrfilm. Målet för "Selma & Sofie", liksom projektet Sexy Film som Mia Engberg startat med producenten Lotta Suarez Mazar och scenografen Klåsa Aman, är att göra sexig film där kvinnors fantasier står i centrum. Bara kvinnor har varit inblandade i produktionen. De vill bli ett alternativ till det som Mia kallar "gubbsporr". Men hon använder helst inte ordet "erotik".

- Det låter mesigt. Vaniljsex, liksom. Jag minns när "Fräcka fredag" visade erotisk film som skulle vara lämplig för kvinnor. Det var bara fjätellånga scener med levande ljus, hissmusik, blommor, vitt vin och killar i tweedkostym.

Mia gillar inte mesiga saker. Hennes dokumentärer är nästan jobbigt realistiska: "Manhood" om lesbianer i San Francisco som tar hormonsprutor för att bli bögar, "Kött är

mord" om en vegantjej från Vänersborg, "Parl side girls" om kvinnor med stjärndrömmar i ett av Frälsningsarméns hotell i New York, "California över alles" om Dead Kennedy sångaren Jello Biafra, "Les enfants du square" om afrikanska invandrarbarn i Paris. Mest on skakande är hennes Guldbaggenominerade slutfilm från Dramatiska institutet, "The state we are", om Karl Grogam, hivsmittad, homosexuell och rullstolsbunden skinnskalle.

Mia har också varit en av projektledarna för SVT:s begåvade kortfilmsmagasin "Ikon". Och inlett en rockkarriär som basist i det aggrofeministiska skabandet Vagina Grande.

När vi träffas på Sexy Films kontor i södra Hammarbyhamnen har hon just blivit intervjuad av en gaytidning. De ville veta vem hon helst skulle ligga med av Eva Dahlgren och Robbie Williams. Mia riskerade sin status som gayikon genom att välja den senare, men tillade att hon ser sig själv som bög.

- Innerst inne är jag nog bög. Jag identifierar mig alltid med män i filmer, jag känner mer som Brad Pitt än Julia Roberts när jag går på bio.

Från vänster: Lesbisk örslick under inspelningen av "Selma & Sofie", Mia Engberg med Camilla Carlsson (Selma) och Sara Lindkvist (Sofie), Selma och Sofie tar Baddaren på Vällingbybadet.

Idén till "Selma & Sofie" fick Mia ur ett gammalt nummer av serietidningen Epix, en undervattensbild av två flickor med händerna innanför varandras baddräkter. Före inspelningen såg hon flera lesbiska porrfilmer men hon blev besviken.

- De senaste jag såg hette "Hard love" och "How to fuck in high heels". De är billiga videoproduktioner som handlar om en tjej som är maskulin buteh och en annan som är femme i sexiga underkläder. Butehen har en strap-on-dildo och hon klär inte ens av sig. Femmetjejen suger av henne och säger "oh, baby" precis som i en heteroporfilm. Snacka om att cementera könsroller! Jag fattar att en del flator, i brist på annat, kollar på de lesbiska scenerna i vanliga porrfilmer. Men där tar tjejerna knappt på varandra. Och det är inga riktigt kyssar, de stricker bara ut tungorna.

Mia annonserade i gaypressen och på Internet för att hitta ett lesbiskt par som kunde spela Selma och Sofie. Hon fick hundratals svar, allt från ensamma tjejer i Småland som ville hitta en flickvän till heterosexuella karriärister som erbjöd sig att koka kaffe bara de

fick vara med och hjälpa till. De hetaste paret fick provfilma i en dusch på Storkyrkobadet. Till slut gick rollerna till Camilla Carlsson och Sara Ländkvist, två barnskötare från Piteå.

- De är otroligt klärra, otroligt entusiastiska, och jag ville inte ha några skådespelare som spelade kåta. Dessutom ser de flesta porrskådisar så plastiga ut. Det kändes viktigt att visa riktiga kroppar, inte silikonbröst och aerobics-muskler.

Sexscenerna spelades in i simhallen i Vällingby och utomhusscenerna i Rågsved.

- Jag älskar förorter. Jag tycker att det är snyggt med höghus. Och så tycker jag att det är trist att allt jämt ska utspela sig på östra Söder. Bland många innerstadstjejer är det bara hippt att vara lite lesbisk.

Filmen saknar dialog. Man hör bara Selmas tankar som voice-over. Mia kände sig inte tillräckligt bekväm som spelfilmsregissör för att instruera två kvinnor som aldrig filmat förut. Sexscenerna var inte heller särskilt regisserade. Camilla och Sara fick hålla på som de ville och kameran höll sig i bakgrunden.

- Vi sa till personalen i simhallen att filmen handlade om en tjej som var kär i sin simlärare. Killarna som jobbade där gick runt och spände sig och frågade vem som spelade läraren. "Hon", sa vi och pekade på Sara. De blev rätt besvikna.

Mia erkänner att filmen blev mer politiskt korrekt än hon tänkt sig. Nästa Sexy Film-projekt, en heterosexuell porrfilm, ska förhoppningsvis bli mer vågad. En del feminister har kritiserat henne och sagt att ingen tjej kan vara jämställd. Mia säger att hon har respekt för aktivister som kastar sten på Club Privé-bilarna som kör omkring i Stockholm, men att det är lika viktigt att göra film ur ett kvinnligt perspektiv.

- Allt man ser är så styrt av manliga fantasier. Det värsta är när könsrollstänksandet göms i ett tjuvigt, konstnärligt paket, som "Betty Blue" där tjejen måste dö på slutet för att hon är så galen och kåt. Eller "Den blå filmen" där Juliette Binoche står med blött hår och bara... (Mia gör en bimbomin). Och så är det lite piano-musik och alla tycker att det är fint eftersom det är på franska.

"Man säger saker som 'vi måste ha högre stön när hon blir slickad' utan att tänka på hur det låter."

SAGT OM MIA

- Mia har en egen stil, en direktitet i sin film där det ändå finns plats för det finurliga. Det första året på DI pratade hon jämt om sin arbetarklassbakgrund och om att hon aldrig skulle göra några fler filmer när hon gått ut. Hon tyckte att hon var totalt nederlagstippad. Men så när hon gjorde "Parkside girls" då lossnade allt. PoÅ Holmquist, lektor på Dramatiska institutets dokumentärfilmsutbildning.

- Jag träffade Mia på en anarkistfestival i Oslo 1988. Hon var ingen punkbrud. Hennes stil var mera amerikansk-hemmafru-trash. Hon hade liksom en trevlig permanent som hon försökt trasha till. Ett försök till konstig frisyr. Men hon hängde på rätt bra. Det var inte spåniga människor som poffade att pertaja med vårt gäng då. Anders "Balarn" Hallström, filmare och Söderprofil.

- Mia spelar som en gud på sin Fenderbas, tekniskt skicklig men med mycket känsla. När hon sjunger vibrerar hela rummet. Lo Kuoppa, skådespelerska och sångerska i Vagna Grande

- Mia och jag driver ett alternativt dagla tillsammans. Vi har alltid haft samma åsikter och samma stil. När vi blev kompisar i slutet av åttiotalet hade vi båda dreadlocks och ockuperade hus. Hon var regissistent på "Trettonårsdagen", en kortfilm jag gjorde direkt efter att ha gått ut DI. Hon är en bra filmare, både engagerad och envis. Elin Lemhagen, filmregissör

När jag gick på högstadiet fick vi lära oss att tjejer inte tänkte på att se nakna kroppar, att de hellre tänkte på vackra landskap när de onanerade.

- Det där är det ultimata könsförtrycket! Jag tänkte på det när jag var i högstadieskolor och undervisade om film. De flesta tjejerna verkade leva på medeltiden. Mitt i vintern gick de runt med små linnen, korta kjolar och push-up-behä. De hade såna krav på sig att vara sexiga samtidigt som de inte fick vara kåta. Den där offermentaliteten kommer jämt in i sexualundervisningen. Tjejer får lära sig att de kan bli gravida och våldtagna. Killar får lära sig om att bli kåta.

Blev du själv upphetsad när ni gjorde "Selma & Sofie"?

- Inte när vi filmade. Då är man så koncentrerad på att allt ska funka. Det kändes rätt konstigt när vi skulle göra ljud- och ljussättning i läbset. Man sitter med en gulbe som jobbat där i 40 år och man har liksom glömt vad man filmat. Så man säger saker som "vi måste ha högre stön när hon blir slickad" utan att tänka på hur det låter.

Blir man en bättre människa av att se den här filmen än en vanlig porrfilm?

- Jag vet inte om man blir en bättre människa av att se film över huvud taget. Men "Selma & Sofie" kanske kan inspirera människor till att få det bättre i sängen. Och jag tror att man blir en bättre människa av att ha bra sex.

MIA ENGBERG FÖDDES 1970 och växte upp i ett radhusområde i Källvesta, nära Vällingby. Pappan arbetade på Folkbildningsförbundet och mamma på Handikappinstitutet. I skolan blev hon ledare för tontunglaget (de som inte hade Gul & Blå-jeans utan var tjocka, märksynta eller adopterade från Korea). Ändå lewde hon i en ganska trygg radhusstillsvaro tills hon började högstadiet på Grimstaskolan.

- När jag var tolv hade jag inte sett en enda invandrare, inte en enda böj, jag visste knappt ens vad en ensamstående mamma var för något. I Grimsta fick jag nya kompisar vars pup-

por kom hem och slog sönder köket. Det var en helt annan värld. Och på något konstigt sätt kände jag mig väldigt hemma i den världen.

Mia gjorde uppror. Hon blev kär i killar som åkte moppe och rökte hasch. Hon gjorde en skoltidning som var så kritisk mot lärarna att allt censurerades förutom horoskopet och recepten. Hon hoppade av gymnasiet för att ockupera hus. Hon blev punkare men hennes utscende påminde mer om engelska "crusties"; en pre-grungestil som kännetecknades av dreadlocks, munkjackor, leriga kängor och dålig hygien. De föraktade klassiska punkare med prydliga tuppkammar och lyssnade väldigt mycket på Crass och Black Flag.

- Några i vårt gäng blev trash-indian-hippies. De hade skinnbyxor, fjädrar i dreadlocksen och flyttade ut på landet och drack väldigt mycket öl. Vi drack alla väldigt mycket öl.

I början av nittiotalet började hon göra film för att förändra världen i stället.

- Det kändes så destruktivt att gå omkring och vara arbetslös, röka cigg och lyssna på Crass. Och jag var trött på att bli slagen i huvudet med batong under demonstrationer, trött på att bo i kollektiv och äta kikärtor.

Hon lyssnar hellre på Missy Elliot än Crass i dag men hennes punkbakgrund är fortfarande viktig. Hennes tvååriga dotter går i alternativt dagis på Kufé 44. Hon gör film för att "krossa kapitalismen". När hon skulle spela in "Kött är mord" blev hon insläppt i de allra hemligaste vegankretsarna eftersom de hittade ett gammalt nummer av "Total Brand" där Mia poseerade på omslaget i solglasögon och dreadlocks.

- Allt det där om att man inte ska sälja ut, att man ska stå för det man tycker, finns fortfarande kvar i mig. Det har hjälpt mig att inte bli bländad av filmbranschen.

Först tänkte hon bli journalist eller rockstjärna. Men hon började läsa filmvetenskap för att få studielån. Hon gick en filmskola i Paris som Elin Lemhagen rekommenderat. Lärarna kedjerökte under lektionerna och skrek "c'est de la merde" vad hon än filmade. 1994

kom hon in på DI där hon kände sig ganska utanför eftersom de flesta eleverna kom från innerstan och hade föräldrar som var konstnärer. Skolan hade inte pengar att låta alla göra riktiga filmkopior av sina slutfilmer. Och när lärarna föreslog att hon skulle göra "The stars we are" på video blev hon arg.

- De tyckte att jag var en tjej från förorten, en videotjej liksom, som gjorde en grej om ungdomar som inte var så filmisk. Då blev det precis som Missy Elliot rappar: "For those who hated, you only made us more creative." Jag krävde att få spela in på riktig film och fick hjälp av producenten Anita Oxburgh att söka externa pengar.

Inspelningen var jobbig. Mia tillbringade några veckor runt jul med den aidsjuka Karl Grogarn och hans polare. Förutom ångest över att filma en vilt som var döende brottades hon med dåligt självförtroende.

- Kalle var så destruktiv och vi sögs alla in i hans värld. Han tog en massa droger. Alla tog en massa droger. Jag utnyttjade honom med min kamera och han utnyttjade mig tillbaks. Det var mycket "om du inte går till systemet nu och köper tre flaskor gin så är jag inte med i filmen".

Resultatet blev osentimentalt och vackert. Men Mia vågade inte gå på den första visningen. Hon fick hjärnhinneinflammation och blev sängliggande i sex månader. Karl tog livet av sig och skrev "tack för att du förevigade mig" i sitt avskedsbrev.

- Många i Sverige förstod inte gayskin-headprylen. "Är han böj eller nazist eller vad är han?" undrade folk. Många tror fortfarande att alla skinnskalhar är nassar. Det var häftigt när filmen visades i San Francisco. Föreställningen var utsold flera dagar i förväg och när jag kom dit stod det en massa rakade killar och hänglade i kön.

Mia har nästan alltid dåligt samvete för att hon utnyttjar människorna framför kameran.

- Bland äldre dokumentärfilmare finns en inställning att ändamålen helgar medlen. Man

Mia Engberg, Henrik Hirsolund, Ibrahim Botani och Karl Grogarn under inspelningen av "The stars we are" 1997, scen ur "Parkside girls" om unga kvinnor med stjärndrömmar i New York.

kan användas vilken pändare eller flykting som helst bara för att få fram ett budskap. Och det spelar ingen roll hur de mår efteråt. Min metod är att människor ska få framstå som de vill. Jag vill inte pressa dem till att göra saker bara för filmens skull.

I "Kött är mord" finns en sekvens då den unga veganen Anna förbereder sig inför en aktion på en pälskonferens i Helsingfors. Just när hon ska dra på sig en mask ber hon Mia att sluta filma eftersom hon lovat sin mamma att inte vara maskerad. Senare i filmen står hennes mamma i köket, lagar köttfärsås och säger att hon är så stolt över sin dotter.

- Om jag hade varit mer hänsynsfull så skulle jag ha klippt bort Annas kommentar men då skulle filmen ha blivit ointressant, säger Mia.

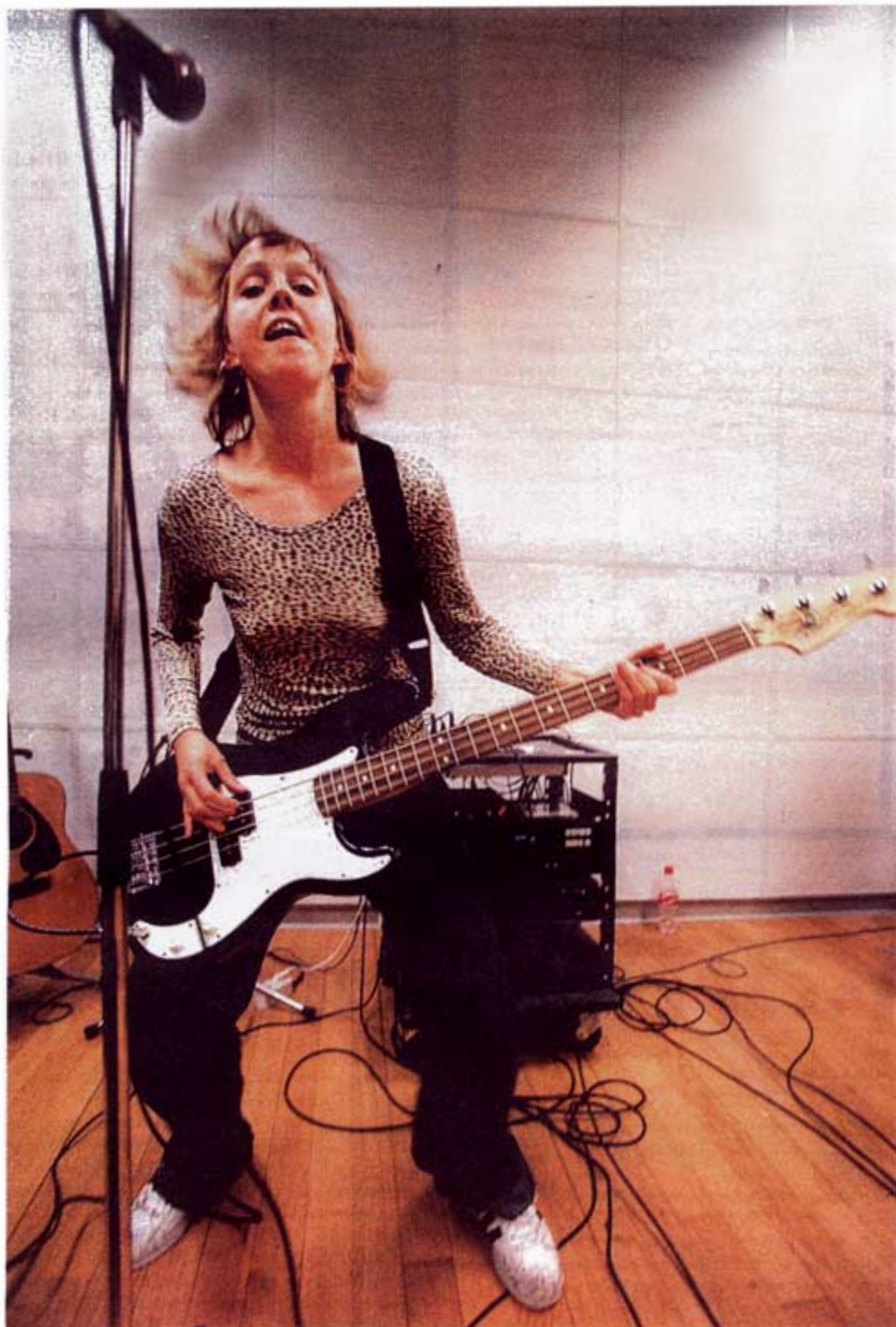
En scen som vi däremot tog bort är när veganerna ska protestera utanför hotellet där det är pälskonferens. De stoppar fel buss och börjar kasta färgbomber och skrika "murderers" åt en grupp japanska turister som inte fattar någonting.

Du filmar veganer, skinnskallar, transsexuella och lesbiska. Varför dras du till människor som är avvikande?

- Jag känner mig ensam när jag är med människor som är lyckliga och normala. Det är den enda förklaring jag kan komma på. Och så har jag lust att visa för folk att "ni kan sitta där i era soffor och vara så jävla självgoda i era heterofamiljer, men så här kan livet också se ut". Visst, jag är bara en vanlig ensamstående mamma. Men egentligen är jag kanske en bög i San Francisco. Det är skönt med människor som vågar leva ut allt det där, som byter kön, gör uppror. Vi andra bara inbillar oss att vi är fria.

FREDRIK STRAGE fredrik.strage@rön.se

Mia Engbergs film "Selma & Sofie" har premiär i kväll på Zita. Den visas gratis varje kväll kl 18.30 till och med den 22 februari. Vagina Grande gör en stödspejning för Kafé 44:s dagis Korken i morgon kl 19.

Vagina Grande med Mia i mitten. Ovan: bassolo i replokaten.

FILMOGRAFI

- Les enfants du square (1994)
- Parkside girls (1996)
- The stars we see (1997)
- Kött är mord (1997)
- Manhood (1999)
- California über alles (1999)
- Selma & Sofie (2001)